

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
TEISMO EKSPERTIZĖS
ĮSTATYMAS**

2002 m. spalio 29 d. Nr. IX-1161
Vilnius

**PIRMASIS SKIRSNIS
BENDROSIOS NUOSTATOS**

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis Įstatymas nustato teismo ekspertizės įstaigų ir teismo ekspertų statusą, kvalifikacinius reikalavimus teismo ekspertams, teismo eksperto kvalifikacijos suteikimo tvarką, specialių žinių panaudojimo atliekant teismo ekspertizes sąlygas bei tvarką ir reikalavimus teismo ekspertizės aktui.

2 straipsnis. Teismo ekspertų ir teismo ekspertizės įstaigų veiklos teisiniai pagrindai

Teismo ekspertai ir teismo ekspertizės įstaigos savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Baudžiamojo proceso kodeksu, Civilinio proceso kodeksu, Administracinių bylų teisenos įstatymu, šiuo ir kitais įstatymais, teismo ekspertizių nuostatais ir kitais teisės aktais.

3 straipsnis. Pagrindinės Įstatymo sąvokos

1. **Ekspertinis tyrimas** – teismo ar teisėjo pavedimu atliekamas tyrimas, kuriam naudojamos specialios žinios ir kurio eiga bei rezultatai fiksuojami ekspertizės akte.

2. **Specialios žinios** – išsilavinimo ir specialaus pasirengimo arba profesinės veiklos dėka įgytos išsamios mokslo, technikos, meno ar bet kokios kitos žmonių veiklos srities žinios, reikalingos ekspertizei atlikti.

3. **Teismo ekspertas** – asmuo, turintis teismo eksperto kvalifikaciją ir įrašytas į Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašą.

4. **Teismo ekspertizė** – proceso veiksmas, kuriuo teismas ar teisėjas skiria teismo ekspertui atlikti ekspertizę ir atsakyti į specialių žinių reikalaujančius klausimus, o teismo ekspertas atlieka jam pavestus tyrimus ir jų rezultatus fiksuoja ekspertizės akte.

5. **Teismo ekspertizės įstaiga** – valstybės įstaiga ar jos padalinys, kurių pagrindinė paskirtis yra atlikti teismų paskirtas teismo ekspertizes. Ekspertizes atlieka įstaigoje dirbantys teismo ekspertai.

6. Kitų šiame Įstatyme vartojamų sąvokų turinį nusako proceso įstatymai.

**ANTRASIS SKIRSNIS
TEISMO EKSPERTAI**

4 straipsnis. Teismo ekspertizes atliekantys subjektai

1. Teismo ekspertizes atlieka teismo ekspertai, įrašyti į Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašą.

2. Jeigu Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašė nėra reikiamos specialybės teismo ekspertų, ekspertu gali būti skiriamas į šį sąrašą neįrašytas asmuo.

3. Prireikus ekspertu gali būti skiriamas asmuo, turintis teisę būti ekspertu Europos Sąjungos valstybėje narėje arba valstybėje, su kuria Lietuvos Respublika yra sudariusi teisinės pagalbos sutartį.

5 straipsnis. Reikalavimai asmenims, siekiantiems tapti teismo ekspertais

1. Asmuo, siekiantis tapti teismo ekspertu, privalo:
  - 1) turėti aukštąjį išsilavinimą, tinkantį pasirinktai eksperto specializacijai;
  - 2) išlaikyti teismo eksperto kvalifikacijos egzaminą, kurio programą tvirtina ekspertizės įstaigos vadovas;
  - 3) išlaikyti teisinių žinių egzaminą pagal teisingumo ministro patvirtintą teisinių žinių programą asmenims, siekiantiems tapti teismo ekspertais;
  - 4) būti neteistas už labai sunkų ar sunkų nusikaltimą, taip pat už nusikaltimą teisingumui, valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams.
2. Šio straipsnio 1 dalies 2 punkto reikalavimai netaikomi asmenims, kuriems įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatyta tvarka asmens, turinčio tam tikros srities žinių, kvalifikaciją suteikė kitos valstybės institucijos ar prie jų tam tikslui sudarytos komisijos. Tokie asmenys į Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašą įrašomi laikantis šio Įstatymo 8–10 straipsnių nuostatų.

6 straipsnis. Teismo eksperto kvalifikacijos suteikimas ir kvalifikacinės komisijos sprendimai

1. Teismo eksperto kvalifikaciją suteikia teismo ekspertizės įstaigos vadovo sudaryta kvalifikacinė komisija. Ši komisija turi būti ne mažesnė kaip iš penkių narių, bent du iš jų - atitinkamos srities ekspertai ir vienas teisininkas. Jei teismo ekspertizės įstaigoje nėra teisės specialisto, jis turi būti kviečiamas iš aukštųjų mokyklų arba iš šios srities specialistų turinčių valstybės institucijų.
2. Dalyvauti kvalifikacinės komisijos darbe turi būti kviečiami mokslo įstaigų ir aukštųjų mokyklų mokslininkai ar kitų ekspertizės įstaigų ekspertai.
3. Teismo ekspertizės įstaigoje sudaryta kvalifikacinė komisija gali suteikti teismo eksperto kvalifikaciją, leidžiančią daryti tik tos rūšies ekspertizes, kurios yra atliekamos toje įstaigoje. Teismo ekspertizės įstaiga turi teisę aprobuoti naujų rūšių ekspertizių darymą ir suteikti teismo eksperto kvalifikaciją jų pradininkams, sudarydama kvalifikacinę komisiją iš reikiamos mokslo šakos žinovų ir giminingos srities ekspertų.
4. Asmuo, nedirbantis teismo ekspertizės įstaigoje, bet norintis įgyti teismo eksperto kvalifikaciją, turi kreiptis į teismo ekspertizės įstaigos vadovą su prašymu suteikti jam tos rūšies ekspertizes darančio teismo eksperto kvalifikaciją. Toks asmuo turi atitikti šiame Įstatyme nustatytus reikalavimus asmenims, siekiantiems tapti teismo ekspertais.
5. Išlaikiusiam egzaminus pretendentai kvalifikacinė komisija išduoda teismo eksperto kvalifikacijos pažymėjimą. Šis pažymėjimas patvirtina asmens pasirengimą atlikti jame nurodytos rūšies teismo ekspertizes.
6. Teismo ekspertizės įstaigos kvalifikacinės komisijos išduotas teismo eksperto kvalifikacijos pažymėjimas galioja penkerius metus nuo jo išdavimo dienos. Pasibaigus pažymėjimo galiojimo laikui, teismo ekspertas kreipiasi į jį išdavusios teismo ekspertizės įstaigos vadovą dėl pažymėjimo galiojimo termino pratęsimo. Sprendimą dėl pažymėjimo galiojimo termino pratęsimo priima jį išdavusios teismo ekspertizės įstaigos kvalifikacinė komisija.
7. Teismo ekspertizės įstaigos vadovas turi teisę sudaryti kvalifikacinę komisiją teismo eksperto kvalifikacijai patikrinti ir išduoto teismo eksperto kvalifikacijos pažymėjimo galiojimo terminui pratęsti, sustabdyti ar pažymėjimui pripažinti negaliojančiu, kol nesibaigęs teismo eksperto kvalifikacijos pažymėjimo galiojimo terminas, šiais atvejais:
  - 1) kai teismo eksperto daromos ekspertizės netinkamos kokybės;
  - 2) kai teismo ekspertas padaro labai sunkų ar sunkų nusikaltimą arba nusikaltimą teisingumui, valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams;
  - 3) kai paaiškėja, kad, siekdamas teismo eksperto kvalifikacijos, teismo ekspertas pateikė tikrovės neatitinkančius duomenis.

8. Asmeniui, neišlaikiusiam teismo eksperto kvalifikacijos egzamino, kvalifikacinės komisijos sprendimu teismo eksperto kvalifikacija nesuteikiama. Toks asmuo pakartotinai laikyti teismo eksperto kvalifikacijos egzaminą gali ne anksčiau kaip po vienerių metų.

9. Kvalifikacinės komisijos sprendimai gali būti skundžiami teismo ekspertizės įstaigos vadovui.

10. Teismo ekspertizės įstaigos vadovo sprendimai dėl atsisakymo suteikti teismo eksperto kvalifikaciją ar pratęsti teismo eksperto kvalifikacijos pažymėjimo galiojimo terminą gali būti skundžiami teisingumo ministrui.

11. Teisingumo ministro sprendimai dėl atsisakymo patenkinti skundo reikalavimus gali būti skundžiami teismui.

7 straipsnis. Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašas

1. Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašas sudaromas ir tvarkomas teisingumo ministro nustatyta tvarka.

2. Asmuo gali dirbti teismo eksperto darbą teismo ekspertizės įstaigoje tik būdamas įrašytas į Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašą.

8 straipsnis. Įrašymo į Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašą tvarka

1. Į Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašą įrašomi teismo eksperto kvalifikaciją turintys ir šio Įstatymo 10 straipsnio nustatyta tvarka prisiekę asmenys.

2. Gavęs kvalifikacinės komisijos išduotą teismo eksperto kvalifikacijos pažymėjimą, asmuo įgyja teisę per vienerius metus nuo pažymėjimo išdavimo dienos kreiptis į teisingumo ministrą su prašymu įrašyti jį į Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašą.

3. Asmuo, kuris be svarbios priežasties praleido šio straipsnio 2 dalyje nustatytą prašymo įrašyti asmenį į Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašą terminą, privalo pakartotinai išlaikyti teismo eksperto kvalifikacijos egzaminą tam, kad vėl įgytų šio straipsnio 2 dalyje nustatytą teisę.

4. Teisingumo ministras per trisdešimt dienų nuo šio straipsnio 2 dalyje nurodyto prašymo gavimo dienos prisaikdina ekspertą ir įrašo jį į Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašą.

5. Asmuo, kurio prašymas per šio straipsnio 4 dalyje nustatytą terminą nepatenkinamas, turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą.

6. Duomenys apie teismo ekspertus, įrašytus į Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašą ar iš jo išbrauktus, skelbiami „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“.

9 straipsnis. Išbraukimas iš Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašo

1. Teisingumo ministras savo iniciatyva ar pagal teismo ekspertizės įstaigos vadovo teikimą teismo ekspertą iš Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašo išbraukia šiais atvejais:

- 1) kai ekspertas miršta;
- 2) paties eksperto prašymu;
- 3) jei teismo ekspertizės įstaigos sudaryta kvalifikacinė komisija priėmė sprendimą pripažinti teismo eksperto kvalifikacijos pažymėjimą negaliojančiu;
- 4) kai paaiškėja, kad asmuo neatitinka šio Įstatymo 5 straipsnio 1 dalyje nustatytų reikalavimų.

2. Sprendimas šio straipsnio 1 dalies 3, 4 punktuose nurodytais pagrindais išbraukti teismo ekspertą iš Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašo įstatymų nustatyta tvarka gali būti skundžiamas teismui.

10 straipsnis. Teismo eksperto priesaika

1. Ekspertas, prieš įrašant jį į Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašą, privalo prisiekti šiais žodžiais:

„Aš, (vardas, pavardė), prisiekiu dorai ir sąžiningai atlikti teismo eksperto pareigas, sakyti teisme tik tiesą ir nieko nenuslėpti, gerbti dorovės normas, žmogaus ir piliečių teises bei laisves, saugoti profesinę paslaptį. Tepadeda man Dievas“.

2. Prisiekti galima ir be paskutinio sakinio.
3. Priesaiką priima teisingumo ministras.
4. Teismo eksperto priesaikos tekstas, pasirašytas teismo eksperto ir teisingumo ministro, laikomas teismo eksperto asmens byloje.
5. Teismo ekspertas, prisiekęs įrašant jį į Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašą, atleidžiamas nuo priesaikos teisme ir laikomas įspėtu dėl atsakomybės už melagingos išvados ir paaiškinimų davimą.

11 straipsnis. Teismo eksperto teisės

1. Procesines teismo eksperto teises nustato proceso įstatymai.
2. Teismo ekspertas taip pat turi teisę:
  - 1) savarankiškai pasirinkti atliekamų tyrimų būdus;
  - 2) šio Įstatymo 23 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka gauti produkcijos pavyzdžius ar katalogus, techninę dokumentaciją ir kitokią teismo ekspertizėms atlikti reikalingą informaciją;
  - 3) prašyti tyrimui reikalingos papildomos medžiagos;
  - 4) dalyvauti proceso veiksmuose, jei tokiu būdu gaunama ekspertizei reikalinga medžiaga.
3. Teismo ekspertas neturi teisės savarankiškai rinkti ar imti medžiagą, reikalingą ekspertizei, bet nepateiktą jam įstatymų nustatyta tvarka.
4. Teismo ekspertizės įstaigos ekspertas neturi teisės verstis privačia teismo eksperto veikla, sutartiniais pagrindais konsultuoti proceso šalis ir teikti išvadas joms iškilusiais klausimais, reikalaujančiais specialių žinių.

12 straipsnis. Teismo eksperto pareigos

1. Procesines teismo eksperto pareigas nustato proceso įstatymai.
2. Teismo ekspertas taip pat privalo:
  - 1) pagal kompetenciją atlikti teismo ekspertizes;
  - 2) atsisakyti spręsti ne jo kompetencijos klausimus ir atlikti specialių žinių nereikalaujančias užduotis;
  - 3) garantuoti išsamų ir nešališką visų pateiktų duomenų ištyrimą;
  - 4) saugoti tyrimui pateiktus objektus. Už jų praradimą ar sugadinimą teismo ekspertas atsako įstatymų nustatyta tvarka;
  - 5) saugoti valstybės, tarnybos, komercines ir profesines paslaptis, neskelbti ekspertizės duomenų be ją paskyrusios institucijos leidimo.

13 straipsnis. Teismo eksperto nepriklausomumas

1. Atlikdamas teismo ekspertizę, ekspertas yra nepriklausomas. Savo išvadas jis teikia remdamasis tik specialiomis žiniomis ir atliktų tyrimų rezultatais.
2. Valstybės valdžios, valdymo ir teisėsaugos institucijoms, Seimo nariams ir kitiems pareigūnams, politinėms partijoms, politinėms ir visuomeninėms organizacijoms ar kitiems asmenims kištis į teismo eksperto darbą draudžiama. Tai užtraukia įstatymų numatytą atsakomybę.

14 straipsnis. Teismo eksperto atsakomybė

1. Teismo ekspertas atsako už savo padarytos ekspertizės akto pagrįstumą ir tikrumą.
2. Už pareigų nevykdymą, melagingos išvados ir paaiškinimų pateikimą ar kitokią priesaikos sulaužymą teismo ekspertas, kuriam skiriama atlikti teismo ekspertizę, atsako pagal įstatymus.

15 straipsnis. Teismo ekspertizių apmokėjimas baudžiamosiose, civilinėse ir administracinėse bylose

Teismai už paskirtas teismo ekspertizes baudžiamosiose, civilinėse ir administracinėse bylose apmoka įstatymų nustatyta tvarka.

16 straipsnis. Teismo ekspertų veiklos koordinavimas

1. Teismo ekspertizės įstaigų ir privačių teismo ekspertų veiklą koordinuoja Teismo ekspertų veiklos koordinavimo taryba.
2. Teismo ekspertų veiklos koordinavimo tarybos sudėtį ir nuostatus tvirtina teisingumo ministras.

TREČIASIS SKIRSNIS PRIVATŪS TEISMO EKSPERTAI

17 straipsnis. Privatūs teismo ekspertai

1. Privatūs teismo ekspertai yra asmenys, turintys teismo eksperto kvalifikaciją, įrašyti į Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašą, bet nedirbantys teismo ekspertizės įstaigoje.
2. Privatūs teismo ekspertai gali steigti juridinius asmenis, kurių steigimą ir veiklą reglamentuoja atskiri įstatymai.

18 straipsnis. Šio Įstatymo nuostatų taikymas privatiems teismo ekspertams

1. Privačių teismo ekspertų, atliekančių teismo ekspertizę teismo ar teisėjo pavedimu, veiklą reglamentuoja proceso įstatymai ir šio Įstatymo nuostatos, nustatančios teismo ekspertų veiklą.
2. Sutartiniais pagrindais proceso šalis gali kviešti privatų teismo ekspertą konsultantu. Šiuo pagrindu atliktų tyrimų rezultatai, užfiksuoti rašytiniame dokumente, neturi teismo ekspertizės akto statuso.
3. Privatus teismo ekspertas, sutartiniais pagrindais konsultavęs proceso šalis, negali toje pačioje byloje atlikti teismo ekspertizės.

KETVIRTASIS SKIRSNIS TEISMO EKSPERTIZĖS ĮSTAIGOS

19 straipsnis. Teismo ekspertizės įstaigos

1. Teismo ekspertizės įstaiga yra specialiai įsteigta valstybės įstaiga ar valstybės įstaigos padalinys, kurių pagrindinė veikla - teismo ekspertizės atlikimas.
2. Teismo ekspertizės įstaiga turi turėti steigėjo patvirtintus teismo ekspertizės darymo toje įstaigoje nuostatus.
3. Teismo ekspertizės įstaigas gali steigti Lietuvos Respublikos Vyriausybė, ministerijos.

20 straipsnis. Teismo ekspertizės įstaigų funkcijos

1. Teismo ekspertizės įstaigos:
  - 1) atlieka teismo ekspertizės teismams;
  - 2) atlieka savo srities mokslinius tyrimus, rengia ir apibūdina ekspertinio tyrimo metodikas;
  - 3) rengia savo srities teismo ekspertus;
  - 4) teikia metodinę pagalbą teismams, prokuratūrai ir ikiteisminio tyrimo įstaigoms;
  - 5) atlieka tyrimus kitų juridinių ir fizinių asmenų prašymu. Šiais atvejais juridiniai ir fiziniai asmenys už atliktus tyrimus apmoka teismo ekspertizės įstaigai sutartyje nustatytais sąlygomis ir tvarka.
2. Teismo ekspertizės įstaigų nuostatuose gali būti numatyta ir kitų funkcijų.

21 straipsnis. Teismo ekspertizės įstaigoje dirbančių teismo ekspertų kategorijos

1. Siekiant užtikrinti tinkamą teismo ekspertizės kokybę, nuolatinį ekspertų tobulėjimą, teismo ekspertizės įstaigoje dirbantiems teismo ekspertams suteikiamos kvalifikacinės kategorijos.
2. Teismo ekspertui gali būti suteiktos šios kvalifikacinės kategorijos:
  - 1) trečioji kategorija;
  - 2) antroji kategorija;
  - 3) pirmoji kategorija.

3. Kvalifikacinių kategorijų reikalavimus ir jų suteikimo tvarką numato teismo ekspertizės įstaigos kvalifikacinių kategorijų suteikimo nuostatai.

PENKTASIS SKIRSNIS SPECIALIŲ ŽINIŲ PANAUDOJIMO ATLIEKANT TEISMO EKSPERTIZES SĄLYGOS

22 straipsnis. Specialių žinių panaudojimo ribos

1. Teismo ekspertas atlieka jam pavestą užduotį remdamasis tik savo srities specialiomis žiniomis. Teismo eksperto išvados negali peržengti jo srities specialių žinių ribų. Teismo eksperto išvados, išeinančios už eksperto specialių žinių ribų, negali turėti įrodomosios reikšmės.

2. Teisinės žinios teismo ekspertizėje nelaikomos specialiomis žiniomis. Teismo ekspertai negali duoti išvadų teisiniais klausimais.

23 straipsnis. Teismo ekspertizei reikalingos medžiagos gavimas

1. Teismo ekspertizei reikalingą medžiagą pateikia ją paskyręs teismas ar teisėjas arba jų įpareigoti pareigūnai ar atstovai.

2. Lietuvos Respublikoje veikiantys juridiniai asmenys teismo ekspertizės įstaigų reikalavimu privalo pateikti savo produkcijos pavyzdžius ar katalogus, techninę dokumentaciją ir kitokią teismo ekspertizėms reikalingą informaciją.

3. Teismo ekspertams turi būti sudarytos sąlygos dalyvauti proceso veiksmuose, jeigu tokiu būdu gaunama teismo ekspertizei reikalinga medžiaga.

24 straipsnis. Teismo ekspertizės rezultatų įforminimas

1. Teismo ekspertizės rezultatus ekspertas įformina surašydamas ir pateikdamas teismui ekspertizės aktą. Jis susideda iš įžanginės dalies, tiriamosios dalies ir išvadų.

2. Teismo ekspertizės akto įžanginėje dalyje nurodoma: ekspertizės akto surašymo data ir vieta; nutartis skirti teismo ekspertizę; ekspertizei pateikta medžiaga ir klausimai; teismo eksperto duomenys (vardas, pavardė, išsilavinimas, specialybė, eksperto kvalifikacija, darbo ekspertu stažas); tyrimų pradžios ir pabaigos datos; papildomos medžiagos pareikalavimo ir gavimo data; atliekant ekspertizę dalyvavę asmenys.

3. Teismo ekspertizės akto tiriamojame dalyje nurodoma: ekspertui ištirti pateikti objektai, jų būklė ir jų apžiūros rezultatai; atlikti tyrimai, jų metu naudoti metodai ir priemonės; gauti rezultatai ir motyvuotas jų įvertinimas.

4. Teismo ekspertizės akto išvadose suformuluojami motyvuoti atsakymai į visus pateiktus klausimus.

5. Pridėta prie ekspertizės akto vaizdinė medžiaga yra sudedamoji ekspertizės akto dalis.

6. Jeigu ekspertizei pateiktos medžiagos nepakanka išvadai pateikti ir nėra galimybės gauti papildomos medžiagos arba teismo ekspertui pateikti klausimai išeina už jo specialių žinių ribų, ekspertas surašo aktą, kuriame motyvuotai išdėsto atsisakymo pateikti išvadą priežastis.

7. Eksperto atliekamų tyrimų eigą, sąlygas ir rezultatus fiksuojantys dokumentai saugomi teismo ekspertizės įstaigoje. Prireikus teismo ekspertizę skyrusi institucija gali jų pareikalauti.

25 straipsnis. Į Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašą neįrašyto asmens įspėjimas

Jeigu teismo ekspertizę atliko teismo ar teisėjo paskirtas asmuo, neįrašytas į Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašą, ekspertizės akto įžanginėje dalyje pažymima, kad jis buvo įspėtas apie baudžiamąją atsakomybę už melagingos išvados pateikimą ir teismui prisiekė kaip ekspertas.

ŠEŠTASIS SKIRSNIS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

26 straipsnis. Pasiūlymas Vyriausybei ir kitoms institucijoms

Vyriausybė ir kitos institucijos per tris mėnesius nuo šio Įstatymo paskelbimo „Valstybės žiniuose“ dienos patvirtina arba pakeičia jam įgyvendinti reikalingus teisės aktus.

27 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

Šis Įstatymas, išskyrus 26 straipsnį, įsigalioja kartu su naujuoju Baudžiamojo proceso kodeksu (Žin., 2002, Nr. [37-1341](#)).

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

VALDAS ADAMKUS